

BOEIENDE PENSIOENRECHTSpraak GEPUBLICEERD IN 2020 OP VOLGORDE VAN PUBLICATIEDATUM

Week 1/1 – 5/1

Rechtbank Den Haag 27 augustus 2019, ECLI:NL:RBDHA:2019:13410

Rubriek: pensioenkorting/korting/rechtenkorting

Samenvatting: Kantonrechter oordeelde dat de door PMT toegepaste pensioenkorting rechtmatig was, het Hof oordeelde dat deze onrechtmatig was. De vraag of PMT onrechtmatig heeft gekort doordat een informatieplicht zou zijn geschonden (PMT zou onjuist en onvolledig hebben geïnformeerd) ligt ter beantwoording bij de Hoge Raad. Deze zaak betreft de schadestaatprocedure na het wijzen van arrest door het Hof. PMT verzoekt die procedure aan te houden totdat de Hoge Raad uitspraak zal hebben gedaan. Belanghebbende verzet zich daartegen, mede gezien zijn hoge leeftijd (72 jaar). De onzekerheid omtrent de aansprakelijkheid van PMT (mede gezien een efficiënte procesvoering) geeft voor de Kantonrechter de doorslag, de schadestaatprocedure wordt aangehouden in afwachting van de cassatieprocedure (en de mogelijke uitspraak door een verwijzingshof, indien wordt verwezen).

Annotatie: deze zaak is een zeldzaam voorbeeld waar de uitvoerbaarheid bij voorraad van een uitspraak (de uitspraak van het Hof) moet wijken voor de belangen van de debiteur (PMT), zij het dat van uitvoerbaarheid bij voorraad van een uitspraak strekkend tot betaling van een concreet schadebedrag nog geen sprake was. Daarin lag kennelijk de escape voor PMT.

Klik op de link hieronder voor de uitspraak

<https://uitspraken.rechtspraak.nl/inziendocument?id=ECLI:NL:RBDHA:2019:13410&showbutton=true&keyword=pensioen>

Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden 24 december 2019, ECLI:NL:GHARL:2019:11169

Rubriek:

- pensioen en scheiding/alimentatie
- procesrecht/waarheidsplicht

Samenvatting: bij de vaststelling van de draagkracht voor de mate waarin kan worden bijgedragen in de kosten voor de kinderen van ex-partners werd rekening gehouden met pensioenpremieafdracht, omdat onvoldoende gemotiveerd werd betwist dat van pensioenpremieafdracht sprake was (de stelling dat daarvan sprake was, was gebaseerd op de loonstrook over één maand).

Annotatie: door het oog van de naald op het punt van de bewijsvoering: de slagingskans van een vordering wordt vergroot door de relevante feiten meteen volledig en duidelijk aan te voeren; vgl. art. 21 Rv. (waarheidsplicht).

Klik op de link hieronder voor de uitspraak

<https://uitspraken.rechtspraak.nl/inziendocument?id=ECLI:NL:GHARL:2019:11169&showbutton=true&keyword=pensioen>

Week 6/1 - 12/1

Rechtbank Midden-Nederland 27 november 2019, ECLI:NL:RBMNE:2019:6141

Rubriek: bedrijfstakpensioenfonds/aansluiting

Samenvatting:

- pizza's zijn "waren" als bedoeld in het verplichtstellingsbesluit van BPF Detailhandel, tot welk oordeel de rechtbank kwam op basis van taalkundige uitleg ("eetwaar" valt onder "waar") en verwijzing naar de Warenwet waarin onder "waren" ook eetwaren kunnen worden verstaan;
- franchisenemers die de ingrediënten voor pizza's inkopen, daarvan pizza's bakken en die pizza's verkopen, verkopen dezelfde waren als de waren die zijn ingekocht.
- De franchisenemers vallen daarom onder de werkingssfeer van BPF Detailhandel.

Annotatie: lijkt zich in de rechtspraak een trend te hebben ontwikkeld dat tot verplichte deelneming aan een bedrijfstakpensioenfonds slechts wordt geconcludeerd indien bij lezing van het verplichtstellingsbesluit ook voor de verstandige leek aanstonds duidelijk is dat het verplichtstellingsbesluit van toepassing is (toepassing van het "duidelijkheids criterium"; toegepast in Gerechtshof 's-Hertogenbosch 7 november 2017, ECLI:NL:GHSHE:2017:4788 inzake Lotra (overweging 3.3.13), Gerechtshof Amsterdam 28 mei 2019, ECLI:NL:GHAMS:2019:1849 inzake Booking.com (met name overweging 3.6), Rechtbank Rotterdam, Sector Kanton, Locatie Dordrecht 26 juli 2019, ECLI:NL:RBROT:2019:6053 ("pannenkoek is geen koek"; overweging 5.28) en Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden 10 september 2019, ECLI:NL:GHARL:2019:7382 (overweging 4.4)), met deze uitspraak waaiert de kwestie van interpretatie van verplichtstellingsbesluiten juist volledig de andere kant op. Immers wie vindt nu aanstonds dat een pizza een "waar" is en dat een pizzabakker dezelfde waren doorverkoopt (de gebakken pizza) als werden ingekocht om de pizza te kunnen bakken? De uitspraak komt voor de rechtspraak uiterst onwenselijk voor, om de navolgende redenen: 1) de reikwijdte van de werkingssfeer van BPF Detailhandel wordt met deze uitspraak zo ver opgerekt, dat onbepaalbaar veel andere ondernemingen ook onder de werkingssfeer van BPF Detailhandel gaan vallen waardoor zowel voor werkgevers als BPF Detailhandel zelf enorme rechtsonzekerheid bestaat, 2) de uitspraak leidt tot een niet in te schatten hoeveelheid overlapsituaties (ondernemingen of werkgevers die onder twee of meer bedrijfstakpensioenfondsen vallen; waardoor sprake is van een onaanvaardbaar rechtsgevolg en in het licht van objectieve uitleg bovendien onaannemelijk rechtsgevolg) en 3) BPF Detailhandel heeft een enorm niet in te schatten risico uit hoofde van de regel "geen premie, toch pensioen" binnengehaald. Het benieuwt mij hoe BPF Detailhandel dat risico in de jaarrekening gaat verwerken. Art. 2:362, lid 1 BW noopt BPF Detailhandel dat risico in de jaarrekening tot uitdrukking te brengen, omdat het BPF haar crediteuren (waaronder de deelnemers, gewezen deelnemers en personen met accessoire rechten) anders geen juiste en volledige weergave biedt van de solvabiliteitspositie van het pensioenfonds. Niet ondenkbeeldig is dat de op te nemen voorziening tot rechtenkorting noodzaakt.

Klik op de link hieronder voor de uitspraak

<http://deeplink.rechtspraak.nl/uitspraak?id=ECLI:NL:RBMNE:2019:6141>

Gerechtshof 's-Hertogenbosch 7 januari 2020, ECLI:NL:GHSHE:2020:8

Rubriek: pensioenovereenkomst/toeslagverlening/waardeoverdracht

Samenvatting:

- Toeslagverlening die afhankelijk was gesteld van een besluit van de werkgever met uitstelfinanciering gold als voorwaardelijk in het licht van de toepasselijke Haviltex-uitleg, mede omdat de toeslagverlening voorwaardelijke toeslagverlening van een eerder geldend pensioenreglement van een BPF verving. Beroep op de wetsgeschiedenis van de Pensioenwet waaruit blijkt dat niet uitdrukkelijk voorwaardelijk geformuleerde toeslagverlening die afhankelijk was van een door de werkgever te nemen besluit in combinatie met uitstelfinanciering onder de PSW als "voorwaardelijk" gold.
- werkgever mocht gezien de toepasselijke Haviltex-uitleg niet aannemen dat de werknemers door akkoord te gaan met waardeoverdracht aftand deden van hun recht op voorwaardelijke toeslagverlening; het Hof gelast een inlichtingencomparitie om te kunnen beoordelen tot welke veroordeling een inspanningsverplichting van de werkgever tot nakoming van de toezegging omtrent voorwaardelijke toeslagverlening moet leiden. Beroep op HR 23 april 2010 ECLI:NL:HR:2010:BL5262 (Halliburton), rov. 3.5.3. slot.

Annotatie: zie uit het overzicht over 2019 Rechtbank Noord-Holland 31 juli 2019, ECLI:NL:RBNHO:2019:6929 met mijn annotatie waaruit blijkt dat de betreffende uitspraak in mijn visie onjuist is. De uitspraak van het Hof lijkt het uitgangspunt te kiezen dat toeslagverlening die onder de PSW voorwaardelijk was bedoeld, dat ook onder de Pensioenwet bleef, zij het dat vanaf 2007 een voorwaardelijkheidsverklaring moest worden opgenomen. Dat lijkt een redelijke uitleg, omdat de arbeidsvoorwaarden dan materieel gelijk blijven, terwijl deze in de uitspraak van de Rechtbank Noord-Holland juist in belangrijke mate door wetsduiding zouden verbeteren als gevolg van de onder die uitspraak noodzakelijke voorfinanciering van de toekomstige toeslagverlening. Een vraag die rijst of het Hof tot hetzelfde oordeel zou zijn gekomen indien objectieve uitleg van toepassing zou zijn geweest (zonder de "Condor-correctie", inhoudend dat de bedoeling van een objectief uit te leggen arbeidsvoorwaarde de doorslag kan geven indien deze gunstiger uitpakt voor de werknemer).

Klik op de link hieronder voor de uitspraak

<https://uitspraken.rechtspraak.nl/inziendocument?id=ECLI:NL:GHSHE:2020:8&showbutton=true&keyword=pensioen>

Gerechtshof Amsterdam 17 december 2019, ECLI:NL:GHAMS:2019:4633

Rubriek: pensioen en scheiding/verevening

Samenvatting: aan de vordering dat lijfrenteverzekeringen en de kapitaalverzekeringen ter aflossing van de hypotheek zouden moeten worden verevend (omdat geen recht bestond op alimentatie vanwege het ontbreken van draagkracht) ontbreekt een grondslag. De vorderingen worden afgewezen omdat de bedoelde verzekeringen niet onder de reikwijdte van de WVPS vallen.

Annotatie: op het leerstuk van het onaanvaardbaar rechtsgevolg werd geen beroep gedaan, dat zou waarschijnlijk ook hebben gefaald.

Klik op de link hieronder voor de uitspraak

<https://uitspraken.rechtspraak.nl/inziendocument?id=ECLI:NL:GHAMS:2019:4633&showbutton=true&keyword=pensioen>

Gerechtshof Den Haag 24 december 2019, ECLI:NL:GHDHA:2019:3423

Rubriek: ondernemingspensioenfondsgovernance

Samenvatting: Het HvJ EU heeft het toetsingskader voor de beoordeling van al dan niet toewijzing van een verzoek tot het stellen van prejudiciële vragen gegeven in het Köbler-arrest (dat is het arrest van 30 september 2003, C-224/01, ECLI:EU:C:2003:513). Het stellen van prejudiciële vragen is uitsluitend een zaak van de rechter aan wie het geschil is voorgelegd; artikel 267 VWEU strekt er niet toe particulieren (afdwingbare) rechten toe te kennen. Daarnaast is er in deze zaak geen voldoende gekwalificeerde schending van het Unierecht. In casus geen verplichting voor het College van beroep voor het bedrijfsleven om prejudiciële vragen te stellen in verband met de toepassing door DNB van art. 116 Pensioenwet, dat is gebaseerd op artikel 7 van Richtlijn 2003/41/EG van de Europese Unie (en per 23 december 2016 Richtlijn 2016/2341; de Pensioenrichtlijn). Artikel 7 Pensioenrichtlijn draagt de lidstaten op om instellingen voor pensioenvoorziening te verplichten om "*hun werkzaamheden te beperken tot activiteiten in verband met pensioenuitkeringen en werkzaamheden die daarmee verband houden*".

Annotatie: dit betrof weer een procedure inzake het pensioenfonds dat zich op grote schaal bezighield met dividendarbitrage, waaraan de pensioenactiviteiten feitelijk ondergeschikt waren.

Klik op de link hieronder voor de uitspraak

<https://uitspraken.rechtspraak.nl/inziendocument?id=ECLI:NL:GHDHA:2019:3423&showbutton=true&keyword=pensioen>

Week 13/1 - 19/1

Rechtbank Noord-Nederland 11 december 2019, ECLI:NL:RBNNE:2019:5554

Rubriek: pensioen en scheiding/alimentatie

Samenvatting: verlenging alimentatieduur van 12 jaar met 6 jaar omdat het eindigen van de alimentatie na 12 jaar in redelijkheid niet van de alimentatiegerechtigde kon worden gevergd; de alimentatiegerechtigde was na het eindigen van het huwelijk arbeidsongeschikt geworden en hoewel die arbeidsongeschiktheid geen samenhang vertoonde met het huwelijk, werd daarmee op grond van jurisprudentie van de Hoge Raad toch rekening gehouden. Geen verlenging tot de pensioendatum van de alimentatiegerechtigde, 6 jaar zou voldoende moeten zijn om tot financiële zelfstandigheid te komen.

Annotatie: de uitspraak houdt niet in dat een de facto recht bestaat op alimentatie tot de pensioeningangsdatum (van eigen pensioen of betalingen uit hoofde van pensioenverrekening of pensioenverevening), maar betekent wel dat de alimentatieplichtige het risico loopt aangesproken te worden voor het gedeeltelijk opvullen van het "inkomensgat" gedurende de periode tussen het eindigen van de alimentatie en de ingangsdatum van het pensioen van de alimentatiegerechtigde of de betalingen uit hoofde van pensioenverrekening of pensioenverevening. De vraag rijst of dit soort uitspraken weer meer gaat voorkomen gezien de met ingang van 2020 in werking getreden wetgeving die onder omstandigheden verkorting van de alimentatieduur betekent.

Klik op de link hieronder voor de uitspraak

<https://uitspraken.rechtspraak.nl/inziendocument?id=ECLI:NL:RBNNE:2019:5554&showbutton=true&keyword=pensioen>

Week 20/1 - 26/1

Rechtbank Oost-Brabant 10 december 2015, ECLI:NL:RBOBR:2015:7913

Rubriek: eenzijdige wijziging pensioenovereenkomst

Samenvatting: uitspraak Kantonrechter in de Fair Play-zaak; Kantonrechter toetst of werkgever Fair Play bij de wijziging van de pensioenovereenkomsten met zijn werknemers een zodanig zwaarwichtig belang had dat het belang van de werknemers bij ongewijzigde handhaving van de pensioenovereenkomsten daarvoor moest wijken (o. 3.3.) en constateert dat dit feitelijk het geval is omdat de continuïteit van de werkgever is geding is gezien een omzetsdaling van 86% als gevolg van wetswijzigingen binnen de gokmarkt. Daarbij speelde een rol dat de OR met wijziging van de pensioenovereenkomsten had ingestemd.

Annotatie: in deze zaak volgde de Kantonrechter de absolute benadering bij het uitvoeren van de toets of aan het zwaarwichtigheids criterium voor het eenzijdig mogen doorvoeren van de wijziging van de pensioenovereenkomsten met de werknemers was voldaan. Deze zaak heeft uiteindelijk geleid tot het arrest HR 29 november 2019, ECLI:NL:HR:2019:1869 waarin de Hoge Raad de relatieve benadering toepaste. Zie mijn annotatie bij de uitspraak van de Hoge Raad in het rechtspraakoverzicht over 2019.

Klik op de link hieronder voor de uitspraak

<https://uitspraken.rechtspraak.nl/inziendocument?id=ECLI:NL:RBOBR:2015:7913&showbutton=true&keyword=Pensioen>

Gerechtshof 's-Hertogenbosch 16 januari 2020, ECLI:NL:GHSHE:2020:133

Rubriek: belastingheffing over uitkeringen uit ontslagvergoeding

Samenvatting: de belastingplichtige ontving in Duitsland periodieke uitkeringen uit hoofde van een verzekering waarvoor als koopsom een ontslagvergoeding was aangewend en stelde dat sprake was van pensioenuitkeringen, zodat volgens het Verdrag ter voorkoming van dubbele belasting de belastingheffing aan Duitsland zou toekomen. De uitkeringen zouden onder het Verdrag als pensioenuitkeringen kwalificeren omdat de ontslagvergoeding bestond uit en zou zijn afgestemd op het gestelde feit dat de belastingplichtige onvoldoende pensioenrechten zou hebben opgebouwd, zodat de ontslagvergoeding zou hebben gestrekt tot verbetering van de pensioenrechten van de belastingplichtige. Dit betoog werd niet gevolgd omdat in de polis uitdrukkelijk was vermeld dat de periodieke uitkeringen zouden gelden als loon uit vroegere dienstbetrekking, niet zijnde pensioen.

Annotatie: deze zaak toont maar weer eens aan hoe nauw de vastlegging luistert. Omdat uit de correspondentie gewisseld in het kader van de uitdiensttreding en de toekenning van de ontslagvergoeding niet bleek dat het bedrag zou strekken tot pensioenverbetering, ging de rechter daarvan niet uit, ook al stelde de belastingplichtige dat het van meet af aan zijn bedoeling was de ontslagvergoeding aan te wenden voor pensioenverbetering. Overigens behoefde niet ook nog in Duitsland (het woonland) belasting te worden betaald.

Klik op de link hieronder voor de uitspraak

<https://uitspraken.rechtspraak.nl/inziendocument?id=ECLI:NL:GHSHE:2020:133&showbutton=true&keyword=Pensioen>

Gerechtshof Den Haag 21 januari 2020, ECLI:NL:GHDHA:2020:25

Rubriek: toeslagverlening/onbedoeld onvoorwaardelijke toeslagverlening

Samenvatting: onvoorwaardelijke toeslagverlening kan ook voor de toekomst niet worden gewijzigd om dat deze onderdeel van de pensioenaanspraak uitmaakt, zodat wijziging voor de toekomst in strijd is met artikel 20 Pensioenwet. Ook het argument dat de toekomstige toeslagen niet vooraf bepaalbaar zijn vanwege een onzekere geambieerde index (het prijsindexcijfer of het loonindexcijfer) maakt dit niet anders. In casu werd geoordeeld dat geen sprake was van een onaanvaardbaar rechtsgevolg indien de onvoorwaardelijke toeslagverlening zou moeten worden gecontinueerd (het betrof een pensioenfonds). De discrepantie tussen de uitvoeringsovereenkomst (die uitging van voorwaardelijkheid van de toeslagverlening) en de pensioenovereenkomst c.q. het pensioenreglement van het pensioenfonds (waarin de toeslagverlening onvoorwaardelijk was geformuleerd) maakte niet dat de gewezen deelnemer aan het pensioenfonds zich niet op het pensioenreglement zou kunnen beroepen en jegens de werkgever op de pensioenovereenkomst (die niet rechtsgeldig was gewijzigd, omdat wijziging van de onvoorwaardelijke toeslagverlening in voorwaardelijke niet mogelijk was).

Annotatie: in deze uitspraak wordt anders dan in Rechtbank Noord-Holland 31 juli 2019, ECLI:NL:RBNHO:2019:6929 (zie het overzicht over 2019) *principeel* geoordeeld over de verhouding tussen artikel 20 Pensioenwet en door invoering van de Pensioenwet onbedoeld onvoorwaardelijk geworden toeslagverlening. Vgl. ook Gerechtshof 's-Hertogenbosch 7 januari 2020, ECLI:NL:GHSHE:2020:8, die ik in mijn annotatie daarbij als niet principeel op dit punt kwalificeerde. De uitspraak is m.i. principeel onjuist, omdat uit de wetsgeschiedenis van de Pensioenwet en de invoeringswet Pensioenwet uitdrukkelijk blijkt dat de vorm van toeslagverlening waar het om gaat (onder de PSW "onvoorwaardelijke" toeslagverlening met uitstelfinanciering op basis van een niet vooraf vaststaande geambieerde index; waarbij de formulering luidde "dat toeslagen "worden" toegekend) door invoering van de Pensioenwet onvoorwaardelijk zou worden om de deelnemer en gewezen deelnemer meer duidelijkheid te verschaffen, maar conform de oorspronkelijke bedoeling zou kunnen worden gewijzigd in ook onder de Pensioenwet voorwaardelijke toeslagverlening door het opnemen van de juiste voorwaardelijkheidsverklaring. De niet door de wetgever bedoelde consequenties van het oordeel van het Hof zijn dat a. de arbeidsvoorwaarden van de (gewezen) deelnemers door wetsduiding enorm zouden verbeteren (voorwaardelijk bedoelde toeslagverlening, afhankelijk van de mogelijkheid van de werkgever deze te financieren, zou onvoorwaardelijk worden), en b. de toekomstige toeslagverlening per 1 januari 2007 bovendien zou moeten worden vóórgefinancierd (waarbij de pensioenuitvoerder het insolventierisico van de werkgever zou gaan lopen omdat de pensioenuitvoerder als normadressaat geldt, zie hierna). Voorts nog een wetssystematisch argument. Het oordeel van het Hof volgend zou bovendien een uitkeringsovereenkomst van het type eindloonsysteem ook nimmer voor de toekomst kunnen worden gewijzigd waar het de coming backservice betreft, die ook "onvoorwaardelijk" is toegekend, maar afhankelijk is van onzekere toekomstige verhogingen van de pensioengrondslag en uitstelfinanciering kent (coming backservice zou dan moeten vóórgefinancierd). Zie voor de relevante passages uit de wetsgeschiedenis:

kamerstukken II, 2005-2006, 30 413, nr. 3, p. 17 (*"alleen bij vooraf onvoorwaardelijk overeengekomen toeslagen is de toeslag al onderdeel van de pensioenaanspraak of het pensioenrecht vanaf het moment van opbouwen"*) waaruit blijkt dat indien toeslagverlening onder vigeur van de PSW voorwaardelijk was bedoeld, deze door invoering van de Pensioenwet niet onvoorwaardelijk zou worden; Kamerstukken I 2006-2007, 30 655, C, p. 2 (geen overgangsrecht van toepassing); Kamerstukken I, 2006-2007, 30 655, C. p. 3 (*"Met deze bepalingen is zekergestellt, dat de nieuwe normen zich niet tevens tot het verleden zijn gaan uitstrekken."*), waarbij werd opgemerkt dat vanaf 2007 wel een kennelijk declaratoire voorwaardelijkheidsverklaring moest worden opgenomen om de onder de PSW bestaande situatie te continueren) en kamerstukken I, 2006-2007, 30 655, C, p. 2 waarin werd gesteld dat pensioenuitvoerders de noodzakelijke voorwaardelijkheidsverklaring moesten implementeren die moest voorkomen dat onder de PSW voorwaardelijke toeslagverlening (toeslagverlening op basis van een onzekere geambieerde index met uitstelfinanciering) door invoering van de Pensioenwet onvoorwaardelijk zou worden. Uit die laatste passage volgt dat de pensioenuitvoerders in de visie van de wetgever als normadressaat voor de nieuwe wetgeving golden.

Klik op de link hieronder voor de uitspraak

<https://uitspraken.rechtspraak.nl/inziendocument?id=ECLI:NL:GHDHA:2020:25&showbutton=true&keyword=Pensioen>

Rechtbank Overijssel 22 januari 2020, ECLI:NL:RBOVE:2020:162

Rubriek: pensioen en scheiding/pensioenverevening

Samenvatting:

- Overweging 2.2.: Partijen zijn in hun huwelijksvoorwaarden d.d. 19 mei 1988 – kort samengevat: koude uitsluiting met in artikel 8 t/m 11 een zogenoemd Amsterdams verrekenbeding tot verrekening van netto inkomen als bedoeld in artikel 5 – in artikel 12 overeengekomen dat *"aanspraken op pensioen en hetgeen daarvoor is opgeofferd niet worden verrekend overeenkomstig artikel 8, echter met uitzondering van periodieke uitkeringen die vervallen ingevolge een recht op ingegaan pensioen."*
- Overweging 2.3.: Naar het oordeel van de rechtbank blijkt uit de door partijen gekozen/geaccordeerde bewoordingen in artikel 12, terzake waarvan de notaris een voorlichtende taak heeft (gehad), de zogenoemde Belehrungspflicht, mede in het licht van de na invoering van de WVPS ten aanzien van onderhavige problematiek gewezen rechtspraak - lees: de rechtsvraag: is respectievelijk in hoeverre is (artikel 11 van) de WVPS thans van toepassing in een situatie als de onderhavige? - onmiskenbaar dat partijen pensioenverrekening (in de zin van Boon/Van Loon) en in het voetspoor daarvan pensioenverevening (de later ingevoerde WVPS) hebben uitgesloten en dit uitdrukkelijk hebben willen uitsluiten, waar het gaat om *toekomstige* uitkeringen ingevolge (een) eerst na het eindigen van de verrekenplichtige periode - eindigend op datum feitelijk gescheiden leven van partijen, aldus artikel 11 huwelijksvoorwaarden – ingegaan pensioen(en).

Annotatie: is het wel zo duidelijk als de rechtbank oordeelt? Uit de recursieve tekst lijkt te volgen dat ingegane pensioenuitkeringen wel op basis van het verrekenbeding (niet op basis van het Boon/van Loon-arrest) zouden moeten worden verrekend (zodanig dat elk gelijke bedragen ontvangt, bruto of

netto is onduidelijk en zou bij gebreke van de mogelijkheid van Haviltex-uitleg uit objectieve uitleg moeten volgen, waarbij ik zou zeggen dat alsdan van bruto bedragen moet worden uitgegaan omdat uitgaan van netto bedragen tot het onaannemelijke rechtsgevolg zou leiden dat allerlei privé omstandigheden een rol gaan spelen bij de berekening, iets wat partijen niet zullen wensen. Vermeldenswaard is nog dat het beroepspensioenfonds van de man op grond van art. 11 WVPS tot verevening was overgegaan en dat moest terugdraaien.

Klik op de link hieronder voor de uitspraak

<https://uitspraken.rechtspraak.nl/inziendocument?id=ECLI:NL:RBOVE:2020:162&showbutton=true&keyword=Pensioen>

Gerechtshof 's-Hertogenbosch 14 januari 2020, ECLI:NL:GHSHE:2020:83

Rubriek: eenzijdige wijziging pensioenovereenkomst c.q. werknemerspensioenpremie/werknemerspremie

Samenvatting: feitelijk oordeel dat geen sprake was van een dynamisch incorporatiebeding in de arbeidsovereenkomsten van de werknemers inhoudend dat indien tussen werkgever en OR overeenstemming zou worden bereikt over een (neerwaartse) wijziging van arbeidsvoorwaarden (het betrof de invoering van werknemerspensioenpremie), de werknemers daaraan zouden zijn gebonden (o. 3.5.6); kantinesessies zonder opvolgende individuele voorlichtingsgesprekken (die wel waren toegezegd) onvoldoende voor het aannemen van welbewuste instemming van de werknemers met de invoering van werknemerspremie (o. 3.6.4) waarbij een netto-vergoeding voor het aanschaffen van een computer of Ipad onvoldoende compensatie was (o. 3.6.10); werknemers niet verplicht de werknemerspensioenpremie te accepteren onder toepassing van het Stoof/Mammoet-criterium (o. 3.7.4 en 3.7.5).

Annotatie: interessant is dat het Hof de door de werkgever gewenste invoering van een werknemerspensioenpremie zowel toetst aan het criterium van de welbewuste instemming volgens het CZ-arrest van de Hoge Raad, als aan het Stoof Mammoet-criterium (de dubbele redelijkheidstoets). Zie over het al dan niet samenlopen van deze toetsen mijn annotatie bij HR 29 november 2019, ECLI:NL:HR:2019:1869 inzake Fair Play in het rechtspraakoverzicht 2019.

Klik op de link hieronder voor de uitspraak

Rechtbank

<http://deeplink.rechtspraak.nl/uitspraak?id=ECLI:NL:RBOBR:2018:1001>

Hof

<https://uitspraken.rechtspraak.nl/inziendocument?id=ECLI:NL:GHSHE:2020:83&showbutton=true&keyword=Pensioen>

HR 17 januari 2020, ECLI:NL:HR:2020:70

Rubriek: pensioen en scheiding/IPR

Samenvatting:

Het recht dat van toepassing is op het huwelijksvermogensregime van partijen, wordt aangewezen door de verwijzingsregels van het Huwelijksvermogensverdrag.

Art. 10:9 BW is een bepaling van Nederlands commuun internationaal privaatrecht. Deze bepaling kan slechts toepassing vinden in gevallen die niet worden bestreken door een verdrag of een EU-verordening, of voor zover toepassing in een concreet geval verenigbaar is met een toepasselijk verdrag of een toepasselijke EU-verordening.

Het Huwelijksvermogensverdrag bevat een gesloten stelsel van verwijzingsregels dat geen ruimte laat voor toepassing van art. 10:9 BW. Het door het Huwelijksvermogensverdrag aangewezen recht dient dus te worden toegepast, ook indien toepassing van dat recht een onaanvaardbare schending zou opleveren van het bij partijen levende gerechtvaardigde vertrouwen of van de rechtszekerheid, zoals bedoeld in art. 10:9 BW.

Annotatie: gevolg was dat in het kader van verdeling niet Nederlands recht (met de daarbij destijds nog behorende volledige huwelijksgoederengemeenschap) van toepassing was, maar Jordans soennitisch recht (dat kennelijk geen huwelijksgoederengemeenschap kent).

Klik op de link hieronder voor de uitspraak

Hof

<https://uitspraken.rechtspraak.nl/inziendocument?id=ECLI:NL:GHARL:2018:5638&showbutton=true&keyword=Pensioen>

HR

<https://uitspraken.rechtspraak.nl/inziendocument?id=ECLI:NL:HR:2020:70>

HR 24 januari 2020, ECLI:NL:HR:2020:114

Rubriek: onderscheid/leeftijdsonderscheid

Samenvatting:

Legitiem doel

- Volgens art. 6 lid 1 Richtlijn vormt een verschil in behandeling op grond van leeftijd geen discriminatie indien dit verschil in het kader van de nationale wetgeving objectief en redelijk wordt gerechtvaardigd door een legitiem doel, met inbegrip van legitieme doelstellingen van het beleid op het terrein van de werkgelegenheid, de arbeidsmarkt of de beroepsopleiding, en de middelen voor het bereiken van dat doel passend en noodzakelijk zijn.
- Doelstellingen die als 'legitiem' in de zin van art. 6 lid 1 Richtlijn zijn te beschouwen en bijgevolg kunnen rechtvaardigen dat wordt afgeweken van het principiële verbod van discriminatie op grond van leeftijd, zijn doelstellingen van sociaal beleid. Door hun karakter van algemeen belang onderscheiden deze legitieme doelstellingen zich van louter individuele beweegredenen die eigen zijn aan de situatie van de werkgever.
- Lidstaten en de sociale partners beschikken op nationaal niveau over een ruime beoordelingsmarge, niet alleen bij de beslissing welke van meerdere doelstellingen van sociaal en werkgelegenheidsbeleid zij specifiek willen nastreven, maar ook bij het bepalen van de maatregelen waarmee deze doelstellingen kunnen worden verwezenlijkt.
- Indien de maatregel het resultaat is van een overeenkomst die tot stand is gekomen door onderhandelingen tussen de vertegenwoordigers van de werknemers en de vertegenwoordigers van de werkgevers, die aldus hun recht op collectieve onderhandelingen, dat is erkend als een grondrecht, hebben uitgeoefend, is het aan de sociale partners overgelaten om een evenwicht te bepalen tussen hun respectieve belangen. Dat biedt een niet te verwaarlozen flexibiliteit, aangezien elk van de partijen de overeenkomst eventueel kan opzeggen.
- De beoordelingsmarge mag niet tot gevolg hebben dat de toepassing van het beginsel van het verbod van discriminatie op grond van leeftijd zinloos wordt.

Passendheid

- Wat de passendheid betreft, dient de rechter te onderzoeken of de bestreden maatregel niet kennelijk ongeschikt is om het daarmee nagestreefde legitieme doel van het sociaal en werkgelegenheidsbeleid te bereiken. In dat verband geldt dat eenvoudige algemene verklaringen van de werkgever ten betoge dat een bepaalde maatregel geschikt is om bij te dragen tot het beleid op het terrein van de werkgelegenheid, de arbeidsmarkt of de beroepsopleiding, niet volstaan om aan te tonen dat het doel van die maatregel een afwijking van het beginsel van non-discriminatie kan rechtvaardigen en evenmin gegevens verschaffen op grond waarvan redelijkerwijs kan worden geoordeeld dat de gekozen middelen geschikt waren ter bereiking van dat doel.

Noodzakelijkheid

- Wat de noodzakelijkheid betreft, dient de rechter te onderzoeken of de bestreden maatregel verder gaat dan noodzakelijk is voor de verwezenlijking van de nagestreefde doelen en op excessieve wijze afbreuk doet aan de belangen van de werknemers die de bedongen pensioenleeftijd bereiken, waarbij de maatregel in zijn eigen regelingscontext dient te worden geplaatst en rekening moet worden gehouden met zowel het nadeel dat daaraan kleeft voor de betrokken personen als met het voordeel daarvan voor de samenleving in het algemeen en voor de individuen waaruit zij bestaat.¹³

Feitelijke beoordeling aftoppingsregeling ABN AMRO (geen uitkering uit hoofde van sociaal plan voor degenen van 62 jaar of ouder omdat zij over adequaat pensioen beschikken)

- De ruime beoordelingsmarge van sociale partners aan wie het is overgelaten om een evenwicht te bepalen tussen hun respectieve belangen, en de flexibiliteit die zij hebben om een genomen maatregel zo nodig aan te passen, brengen mee dat de rechter de door de sociale partners gemaakte keuzes met terughoudendheid moet beoordelen. In dat verband had het hof ten aanzien van de passendheid van de met de sociale partners overeengekomen aftoppingsregeling moeten beoordelen of deze regeling niet kennelijk ongeschikt was voor het bereiken van de legitieme doelen die daarmee worden nagestreefd (zie hiervoor in 3.1.6). Ten aanzien van de noodzakelijkheid van de aftoppingsregeling had het hof moeten beoordelen of zij op excessieve wijze afbreuk doet aan de belangen van de daardoor benadeelden, waarbij het de regeling in haar eigen regelingscontext had dienen te plaatsen door ook acht te slaan op de Mobiliteitsorganisatie en de door ABN AMRO getroffen en bekostigde pensioenmaatregelen. In dat verband had het hof rekening moeten houden met zowel het nadeel dat voor de betrokken personen aan de aftoppingsregeling kleeft als met het hiervoor in 3.1.7 bedoelde voordeel daarvan. Het hof heeft deze maatstaven en omstandigheden niet (kenbaar) aan zijn in rov. 3.10 vervatte oordeel ten grondslag gelegd.

Volgt verwijzing naar Gerechtshof Den Haag

Annotatie: een duidelijke leidraad van de Hoge Raad voor toetsing van objectieve rechtvaardiging van leeftjidsonderscheid. Bij een door sociale partners overeengekomen sociaal plan dient terughoudend te worden getoetst, maar de "bodem" is dat het verbod op leeftjidsonderscheid geen "lege huls" moet worden. Daar ligt op nationaal niveau beleidsvrijheid voor de rechter om die ondergrens vast te stellen.

Klik op de link hieronder voor de uitspraak

Arrest Hoge Raad

<https://uitspraken.rechtspraak.nl/inziendocument?id=ECLI:NL:HR:2020:114&showbutton=true&keyword=Pensioen>

Conclusie AG

<https://uitspraken.rechtspraak.nl/inziendocument?id=ECLI:NL:PHR:2019:873&showbutton=true&keyword=Pensioen>

Arrest Hof

<https://uitspraken.rechtspraak.nl/inziendocument?id=ECLI:NL:GHAMS:2018:3495&showbutton=true&keyword=Pensioen>

CRvB 23 januari 2020, ECLI:NL:CRVB

Rubriek: AOW/pensioenoverzicht

Samenvatting:

- De vermelding in een pensioenoverzicht van een datum waarop een verzekerde naar verwachting de pensioengerechtigde leeftijd bereikt is niet op rechtsgevolg gericht, zodat daartegen niet kan worden opgekomen.
- De verschuiving van de aanvangsleeftijd van de verzekering voor de AOW, die het gevolg is van de inwerkingtreding van artikel 7a van de AOW, leidt in het algemeen niet tot schending van artikel 1 van het Eerste Protocol bij het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden en evenmin is sprake van schending van de verdragsrechtelijke discriminatieverboden.

Annotatie: op het punt van de status van een pensioenoverzicht geldt in het bestuursrecht een lijn die analoog loopt aan die in het privaatrecht. Noch een beroep op het bestuursrechtelijke vertrouwensbeginsel, noch een beroep op het privaatrechtelijke vertrouwensbeginsel plegen te slagen bij onjuiste pensioenopgaven. Van een eigendomsinbreuk ten aanzien van versoering van staatspensioenen kan slechts sprake zijn in de situatie waarin deze een "individual excessive burden" veroorzaken, in het privaatrecht kan daarvan geen sprake zijn omdat de regeling rond eigendomsontneming in het eerste protocol bij het EVRM zich op overheden richt, niet op private instellingen zoals pensioenuitvoerders. In dat verband kunnen de SVB en pensioenuitvoerders niet op één lijn worden gesteld.

Klik op de link hieronder voor de uitspraak

<https://uitspraken.rechtspraak.nl/inziendocument?id=ECLI:NL:CRVB:2020:143&showbutton=true&keyword=Pensioen>

Gerechtshof Den Haag 11 december 2019, ECLI:NL:GHDHA:2019:3683

Rubriek: pensioen en scheiding/alimentatie

Samenvatting: bij de berekening van de draagkracht voor betaling van alimentatie door een DGA wordt geen rekening gehouden met toekomstige onzekerheden omtrent het te behalen beleggingsrendement vanaf de pensioendatum van de DGA.

Annotatie: hoewel de wettelijke regeling voor vaststelling van alimentatie de rechter de ruimte geeft met toekomstige omstandigheden rekening te houden bij het vaststellen van de draagkracht, wordt in de praktijk als regel geen rekening gehouden met toekomstige mogelijke negatieve omstandigheden, omdat de wet de mogelijkheid kent een wijzigingsverzoek in te dienen als het zo ver is.

Klik op de link hieronder voor de uitspraak

<https://uitspraken.rechtspraak.nl/inziendocument?id=ECLI:NL:GHDHA:2019:3683&showbutton=true&keyword=Pensioen>

Week 27/1 - 02/2

Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden 21 januari 2020, ECLI:N:GHARL:2020:541

Rubriek: informatie/onjuiste informatie

Samenvatting:

- Pensioenreglement van (spoorweg) pensioenfonds doorslaggevend voor het bepalen van de pensioenrechten, zodat op alle onjuiste correspondentie van het pensioenfonds met als sluitstuk de toekenningsbrief geen beroep kon worden gedaan en de fout mocht worden hersteld; pensioenfonds handelt onrechtmatig jegens de (inmiddels overleden) pensioengerechtigde door gedurende de gehele deelnemingsperiode onjuiste pensioenopgaven te verstrekken (het pensioen werd aanzienlijk te hoog voorgespiegeld door het toekennen van teveel fictieve deelnemingsjaren na individuele waardeoverdracht) gegeven de feitelijke omstandigheid dat geen sprake was van een evidente fout die ook door een persoon zonder kennis van pensioenen kenbaar had moeten zijn; pensioenfonds gehouden de schade te vergoeden bestaande uit de gemiste pensioenaanvulling die de overleden pensioengerechtigde zou hebben getroffen indien hij van de juiste situatie op de hoogte was geweest op basis van de daarvoor beschikbare middelen.
- Vordering tot schadevergoeding in verband met te weinig ontvangen alimentatie als gevolg van de bij het vaststellen daarvan te lage in aanmerking genomen behoefte afgewezen, omdat niet vaststond dat de ex-partner draagkracht had voor het betalen van hogere alimentatie.
- Bewijsopdracht aan erven om aan te tonen dat de overleden pensioengerechtigde de bedoelde aanvullende voorziening zou hebben kunnen treffen.

Annotatie: vergelijk CRvB 23 januari 2020, ECLI:NL:CRVB en mijn annotatie bij die uitspraak over de status van flankerende informatie bij het pensioenreglement van een pensioenuitvoerder. Voor het overige is dit op het punt van het onrechtmatig handelen door de pensioenuitvoerder een opmerkelijke uitspraak, maar de feitelijke omstandigheden zijn eveneens opmerkelijk.

Klik op de link hieronder voor de uitspraak

<https://uitspraken.rechtspraak.nl/inziendocument?id=ECLI:NL:GHARL:2020:541&showbutton=true&keyword=pensioen>

Gerecht in Eerste Aanleg van Aruba 21 januari 2020, ECLI:NL:OGEEA:2020:8

Rubriek: pensioenpremie

Samenvatting: werkgever veroordeeld tot afdracht van ingehouden maar niet afgedragen werknemerspensioenpremie en werkgeverspensioenpremie.

Annotatie: de uitspraak ligt in lijn van de heersende leer dat het niet afdragen van ingehouden werknemerspensioenpremie en werkgeverspensioenpremie een toerekenbare tekortkoming van de werkgever in de nakoming van de arbeidsovereenkomst/pensioenovereenkomst inhoudt. De vraag rijst of de werknemer een beroep op de regel "geen premie, toch pensioen" zou hebben kunnen doen. In deze zaak betrof het een verzekerde pensioenregeling, zodat (althans in mijn visie) die regel niet geldt.

Klik op de link hieronder voor de uitspraak

<https://uitspraken.rechtspraak.nl/inziendocument?id=ECLI:NL:OGEEA:2020:8&showbutton=true&keyword=pensioen>

Rechtbank Noord-Holland 27 november 2019, ECLI:NL:RBNHO:2019:9783

Rubriek: onderdekking in stamrecht-BV

Samenvatting:

- Bij belastingheffing over afkoopsom stamrecht ondergebracht in een BV wordt geen rekening gehouden met onderdekking, indien niet voldoende aannemelijk is gemaakt dat het stamrecht niet voor verwezenlijking vatbaar zou zijn. Verwijzing naar de wetsgeschiedenis voor afkoop pensioen in eigen beheer.
- Het beroep op het bepaalde in artikel 19b, eerste lid, aanhef en onder c, van de Wet LB (oud) kan eiser niet baten. Eiser heeft niet aannemelijk gemaakt dat hij zijn aanspraken in zijn hoedanigheid van werknemer gedeeltelijk heeft prijsgegeven, en bovendien heeft hij niet aannemelijk gemaakt dat deze aanspraken niet voor verwezenlijking vatbaar waren als bedoeld in voormelde wetsbepaling.
- De rechtbank wijst in dit verband met dit laatste naar de parlementaire geschiedenis: "De (...) toevoeging aan art. 11c [rechtbank: thans artikel 19b], eerste lid, van onderdeel c trekt ertoe oneigenlijke handelingen met betrekking tot pensioenaanspraken die zijn verzekerd bij een eigen pensioenlichaam of een werkmaatschappij tegen te gaan. Hiermee wordt bewerkstelligd dat ingeval een directeur-grotoaandeelhouder zijn voor verwezenlijking vatbare pensioenaanspraken prijsgeeft, de pensioenaanspraak op het onmiddellijk daaraan voorafgaande tijdstip als loon uit vroegere dienstbetrekking wordt aangemerkt. Het prijsgeven van pensioenaanspraken om reguliere belastingheffing geheel of gedeeltelijk te ontlopen wordt daarmee effectief voorkomen. Zijn er dwingende maatschappelijke redenen om af te zien van pensioen zoals bij voorbeeld het geval kan zijn bij faillissement, surséance van betaling en schuldsanering, dan vindt uiteraard heffing over de pensioenaanspraak niet plaats. Het prijsgeven betreft dan immers aanspraken die naar maatschappelijke overwegingen niet meer voor verwezenlijking vatbaar zijn.". Verwijzing naar *Toelichting derde NvW, Kamerstukken II 1994/95, 23 046, nr. 14, p. 6-7.*

Annotatie: het betrof een stamrecht gefinancierd uit een ontslagvergoeding. Afkoop van een onbelast in een stamrecht-BV ondergebrachte ontslagvergoeding leidt tot vergelijkbare sancties als afkoop van pensioen in eigen beheer: toepassing van het progressieve tarief over de commerciële waarde van de te verkrijgen periodieke uitkeringen.

Klik op de link hieronder voor de uitspraak

<https://uitspraken.rechtspraak.nl/inziendocument?id=ECLI:NL:RBNHO:2019:9783&showbutton=true&keyword=pensioen>

Rechtbank Noord-Holland 15 januari 2020, ECLI:NL:RBNHO:2020:530

Rubriek: fiscaal/omzetbelasting ondernemingspensioenfondsen

Samenvatting: het risico van niet-indexatie en matiging van pensioenaanspraken van niet gepensioneerden, dat zich daadwerkelijk heeft gerealiseerd, is niet voldoende voor vrijstelling van omzetbelasting volgens artikel 11, eerste lid, letter i, ten derde, van de Wet OB voor een ondernemingspensioenfonds om reden dat de deelnemers het beleggingsrisico zouden dragen. Voor een ondernemingspensioenfonds geldt evenmin de vrijstelling van omzetbelasting voor het fiduciaire beheer en het vermogensbeheer. Voor een ondernemingspensioenfonds geldt bovendien niet de vrijstelling van omzetbelasting voor bemiddeling in waardepapieren, omdat van bemiddeling door een pensioenfonds in de zin van de bedoelde regeling geen sprake is.

Annotatie: het beroep op het bestaan van ongelijkheid met instellingen voor collectieve beleggingen (icbe's) en PPI's ten aanzien van fiduciair beheer en vermogensbeheer ging niet op.

Klik op de link hieronder voor de uitspraak

<https://uitspraken.rechtspraak.nl/inziendocument?id=ECLI:NL:RBNHO:2020:530&showbutton=true&keyword=pensioen>

Gerechtshof 's-Hertogenbosch 28 januari 2020, ECLI:NL:GHSHE:2020:247

Rubriek: afvloeiingsregeling/sociaal plan

Samenvatting:

- Moet bij het vaststellen van de afgetopte beëindigingsvergoeding van de werknemers/alle boventallige werknemers rekening worden gehouden met de in 2015 herziene AOW-gerechtigde leeftijd van die werknemers en de in 2019 voor in elk geval twee van de werknemers nogmaals herziene AOW-gerechtigde leeftijd (oordeel: CAO-uitleg gevolgd; geen toelichting op het sociaal plan bekend; de woorden "de (voor hem geldende) AOW-leeftijd" moeten worden gelezen als de AOW-leeftijd geldend ten tijde van de totstandkoming van het sociaal plan, het vooruitzicht op het eventueel verschuiven van de AOW-leeftijd vormt onvoldoende grond om aan te nemen dat de verschoven AOW-leeftijd zou zijn bedoeld gezien de ten tijde van de totstandkoming van het sociaal plan bestaande onzekerheid; geen ander oordeel op grond van de individueel gesloten beëindigingsovereenkomsten en beroep op imprévision faalt);
- In hoeverre wordt met de AOW-aftopping een verboden onderscheid naar leeftijd gemaakt (oordeel: geen verboden onderscheid omdat de werknemers voor wie de uitkering uit het sociaal plan is afgetopt in verband met de veronderstelde pensioeningang méér hebben ontvangen dan hun inkomensverlies tot de ten tijde van het sluiten van het sociaal plan geldende AOW-leeftijd).

Annotatie: deze zaak vertoont gelijkenis met de zaak van ABN AMRO (HR 24 januari 2020, ECLI:NL:HR:2020:114). De lijn lijkt te zijn (of worden?) dat aftopping van een vergoeding uit hoofde van een afvloeiingsregeling niet tot verboden leeftijds onderscheid hoeft te leiden, waarbij mogelijk als criterium geldt dat indien ten minste wordt ontvangen (rekening houdend met de WW-uitkering) wat bij voortzetting van het dienstverband zou zijn ontvangen, geen sprake is

van verboden onderscheid. Daarbij merk ik op dat dit niet per se omgekeerd hoeft te worden gelezen in die zin, dat dit een minimumregel zou zijn.

Klik op de link hieronder voor de uitspraak

<https://uitspraken.rechtspraak.nl/inziendocument?id=ECLI:NL:GHSHE:2020:247&showbutton=true&keyword=pensioen>

Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden 14 januari 2020, ECLI:NL:GHARL:2020:304

Rubriek: pensioenontslag

Samenvatting: vordering om na de AOW-leeftijd te mogen doorwerken op grond van de CAO-bepaling dat dit verzoek door de werkgever (ProRail) wordt ingewilligd indien het bedrijfsbelang zich daartegen niet verzet toegewezen. Het beleid dat ProRail zich richt op verjonging van het werknemersbestand en optimalisering van de inzetbaarheid van werknemers is geen voldoende grond voor afwijzing van het doorwerkverzoek.

Annotatie: het Hof toetste niet marginaal of ProRail in redelijkheid tot afwijzing van het verzoek kon komen, maar toetste op basis van een volle toets of voorshands aannemelijk was dat de vordering strekkend tot mogen doorwerken in een bodenprocedure zou worden toegewezen.

Klik op de link hieronder voor de uitspraak

<https://uitspraken.rechtspraak.nl/inziendocument?id=ECLI:NL:GHARL:2020:304&showbutton=true&keyword=pensioen>

Week 3/2 - 9/2

Rechtbank Amsterdam 23 januari 2020, ECI:NL:RBAMS:2020:344

Rubriek: liquidatie/pensioenfonds/verzet tegen rekening en verantwoording (en plan van verdeling)

Samenvatting: omzetting van pensioenaanspraken met een lagere pensioenrichtleeftijd dan 68 in pensioenaanspraken met pensioenrichtleeftijd 68 is óók in het zicht van liquidatie van een pensioenfonds een waardeoverdracht als bedoeld in art. 83 Pensioenwet; het argument van het pensioenfonds dat het uitoefenen van het bezwaarrecht tot een voor het pensioenfonds onaanvaardbaar rechtsgevolg zou leiden omdat het overnemende pensioenfonds de door middel van een interne collectieve waardeoverdracht omgezette rechten niet zou willen uitvoeren niet gevolgd; verzet tegen rekening en verantwoording (en plan van verdeling) gegrond.

Annotatie: het betrof hier het pensioenfonds van toezichthouder AFM. Een gemaakt bezwaar uit hoofde van het bezwaarrecht van artikel 83 Pensioenwet kan niet lichtvaardig terzijde worden geschoven met een beroep op het onaanvaardbaarheidsleerstuk. Daarvoor ligt de drempel (ook geheel in het algemeen) hoog.

Klik op de link hieronder voor de uitspraak

<https://uitspraken.rechtspraak.nl/inziendocument?id=ECLI:NL:RBAMS:2020:344&showbutton=true&keyword=pensioen>

Rechtbank Amsterdam 20 januari 2020, ECLI:N:RBAMS:202:175

Rubriek: wijziging pensioenovereenkomst/ophogen AOW-leeftijd

Samenvatting: de vraag is aan de orde of de (ex) werkgever verplicht is het inkomenshaat dat ontstaat na het eindigen van uitkeringen uit hoofde van een WIA-hiaatverzekering op leeftijd 65 (de AOW-leeftijd ten tijde van het aangaan van de WIA-hiaatverzekering) dient op te vullen totdat de (ex) werknemer de uitgestelde AOW-leeftijd bereikt. De kantonrechter beoordeelt de vordering uitgaande van ongewijzigde arbeidsongeschiktheid (bij het eindigen van de arbeidsongeschiktheid bestaat geen belang meer bij de vordering omdat de WIA-hiaatverzekering dan niet meer uitkeert). De vordering wordt afgewezen, omdat uit een scenarioanalyse blijkt dat niet kan worden aangetoond dat daadwerkelijk van een inkomenshaat sprake zal zijn (het grootste gedeelte van de door de werknemer opgebouwde pensioenen ging bij het bereiken van de 65-jarige leeftijd in; de werknemer was gedeeltelijk arbeidsongeschikt en zou het inkomenshaat kunnen opvangen door tot zijn hogere AOW-leeftijd te blijven werken).

Annotatie: een vordering tot vergoeding van mogelijke toekomstige schade ligt niet lichtvaardig voor toewijzing gereed. Van schade is in het algemeen slechts sprake indien deze zich heeft voorgedaan (concrete toekomstige schade pleegt te worden gekapitaliseerd).

Klik op de link hieronder voor de uitspraak

<https://uitspraken.rechtspraak.nl/inziendocument?id=ECLI:NL:RBAMS:2020:175&showbutton=true&keyword=pensioen>

Rechtbank Amsterdam 21 januari 2020, ECLI:NL:RBAMS:2020:142

Rubriek:

Samenvatting: onderscheid/leeftijdsonderscheid/aftoppingsregeling

Inhoud aftoppingsregeling

- De Aftoppingsregeling houdt in dat een beëindigingsvergoeding nooit meer bedraagt dan het inkomen dat een werknemer zou kunnen verdienen als hij tot aan de AOW-leeftijd bij DL zou blijven doorwerken, verminderd met de pensioenaanspraken uit de Pensioenregeling 1999 en Pensioenregeling 2006 tot aan de AOW-leeftijd. Gevolg is dat oudere werknemers relatief minder aan beëindigingsvergoeding ontvangen dan jongere werknemers.

Legitiem doel

- Doelstellingen die als legitiem kunnen worden aangemerkt, zijn doelstellingen van sociaal beleid die een karakter van algemeen belang hebben en zich daarmee onderscheiden van louter individuele beweegredenen die eigen zijn aan de situatie van de werkgever.
- Oordeel: terughoudende toetsing op grond van rechtspraak van het Hof van Justitie EU en Nederlandse rechters omdat de aftoppingsregeling tussen sociale partners werd overeengekomen. De aftopping voor oudere werknemers heeft als doel te voorkomen dat de beëindigingsvergoeding hoger zou uitvallen dan het te verwachten inkomensverlies als gevolg van ontslag. Daarmee is het doel van de aftopping legitiem.

Passend middel

- Het vereiste van een passend middel houdt in dat het middel dat de werkgever inzet om zijn doel te bereiken daarvoor niet kennelijk ongeschikt is.
- Oordeel: ook de passendheid wordt terughoudend getoetst. De aftopping, waarbij rekening wordt gehouden met de AOW-leeftijd en aanspraken op pensioen met ingangsdatum gelegen vóór de AOW-

datum, wordt door de Kantonrechter als passend gezien, ook al geldt de aftrek niet voor een werknemer die soortgelijke aanspraken bij een eerdere werkgever heeft opgebouwd.

Noodzakelijkheids criterium

- Bij de vraag of een middel noodzakelijk is dient te worden onderzocht of het middel verder gaat dan noodzakelijk voor de verwezenlijking. Daarbij dient rekening te worden gehouden met zowel het nadeel dat daaraan kleeft voor de betrokken personen als met het voordeel daarvan voor de samenleving in het algemeen en voor de individuen waaruit zij bestaat. Er dient dus een belangenafweging te worden gemaakt.
- Oordeel: ook aan dit criterium is voldaan daar uit een rekenkundige toets blijkt dat de oudere toetswerknemer onder het sociaal plan een hoger totaalinkomen heeft dan wanneer hij in dienst zou zijn gebleven (afgezien van de waarde van de leaseauto).

Annotatie: Delta Lloyd-zaak (in verband met de overname van Delta Lloyd door Nationale-Nederlanden). De Kantonrechter heeft de toets voor objectieve rechtvaardiging van leeftijdsonderscheid nauwkeurig doorlopen en kwam tot een gewogen oordeel. Uit de uitspraak leid ik af dat bij de toets van het effect van de aftopping (uiteraard) rekening is gehouden met de mogelijkheid een WW-uitkering te ontvangen. Vergelijk ook de ABN AMRO zaak, die inmiddels de Hoge Raad is gepasseerd en is doorverwezen voor afdoening (HR 24 januari 2020, ECLI:NL:HR:2020:114).

Klik op de link hieronder voor de uitspraak

<https://uitspraken.rechtspraak.nl/inziendocument?id=ECLI:NL:RBAMS:2020:142&showbutton=true&keyword=pensioen>

Gerechtshof Den Haag 4 februari 2020, ECLI:NL:GHDHA:2020:78

Rubriek: pensioenovereenkomst/bewijs/exhibitieplicht

Samenvatting: de erfgenamen van een overleden werknemer stellen dat deze recht zou hebben gehad op een pensioenregeling, mogelijk bij een verplicht gesteld bedrijfstakpensioenfonds (PMT). Hoewel deze stelling op niet meer berust dan een partijgetuigeverklaring van de overleden werknemer, wordt de werkgever op de voet van art. 843a Rv. veroordeeld tot inzage in relevante stukken om te kunnen vaststellen of een (mondelinge) pensioenovereenkomst was gesloten. Het feit dat offertes waren aangevraagd voor een pensioenverzekering vormt onvoldoende bewijs voor het bestaan van een pensioenovereenkomst.

Annotatie: een duidelijke uitspraak, waarbij flinterdun bewijs voor het bestaan van een pensioenovereenkomst (een partijgetuigeverklaring) voldoende was om tot exhibitieplicht voor de werkgever te komen. Interessant is voorts dat kennelijk werd aangenomen dat eventueel achterstallig ouderdomspensioen nog aan de erfgename zou moeten worden uitgekeerd, terwijl werd gesteld dat geen belang meer bestond bij het WAO/WIA-hiaatpensioen. Hier zie ik een verband met HR 22 juni 1990, ECLI:NL:HR:1990:AD1162 inzake pensioenverrekening voor arbeidsongeschiktheidspensioen, waaruit blijkt dat arbeidsongeschiktheidspensioen hoogstpersoonlijk is, ouderdomspensioen niet. Mogelijk lag het belang van de erfgename ook of vooral bij partnerpensioen.

Klik op de link hieronder voor de uitspraak

<https://uitspraken.rechtspraak.nl/inziendocument?id=ECLI:NL:GHDHA:2020:78&showbutton=true&keyword=pensioen>

Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden 4 februari 2020, ECLI:NL:GHARL:2020:903

Rubriek: pensioenovereenkomst

Samenvatting: werknemer kiest voor vroegpensioen terwijl hij achteraf financieel gunstiger zou zijn uitgekomen indien van een later ingevoerde vertrekregeling zou zijn gebruik gemaakt. Geen informatieplicht voor de werkgever in individuele situaties bij de keuze voor vroegpensioen te wijzen op een toekomstige vertrekregeling, omdat de werkgever een gerechtvaardigd belang heeft bij geheimhouding van een toekomstig in te voeren vertrekregeling. Beroep op dwaling, misbruik van omstandigheden, goed werkgeverschap en redelijkheid en billijkheid afgewezen.

Annotatie: de reden waarom een werkgever in individuele situaties niet hoeft te informeren over een (mogelijk) op handen zijnde vertrekregeling is waarschijnlijk gelegen in het feit dat werknemers die vroegpensioenering overwegen dan wachten tot de vertrekregeling wordt ingevoerd, waardoor de kosten van zo'n regeling onbeheersbaar worden.

Klik op de link hieronder voor de uitspraak

<https://uitspraken.rechtspraak.nl/inziendocument?id=ECLI:NL:GHARL:2020:903&showbutton=true&keyword=pensioen>

Week 10/2 - 16/2

Rechtbank Amsterdam 3 december 2019, ECLI:NL:RBAMS:2019:10063

Rubriek: pensioenontslag

Samenvatting: pensioenontslag gegeven op grond van de bepaling in de arbeidsovereenkomst dat de arbeidsovereenkomst van rechtswege zou eindigen op de AOW-datum (destijds 65 jaar); pensioenopbouw grotendeels op pensioenleeftijd 65 jaar gebaseerd, pensioenopbouw vanaf 2015 op pensioenrichtleeftijd 67 gebaseerd, vanaf 2018 op pensioenrichtleeftijd 68. Opzegging op grond van art. 7:669, lid 4 BW niet vernietigd op grond van art. 7:681 BW omdat het pensioenontslagbeding zo werd uitgelegd, dat het pensioenontslag op de daadwerkelijke AOW-datum van de werknemer kon worden gegeven (deze was al wel uitgesteld), niet pas op de pensioenrichtleeftijd. Geen strijd met goed werkgeverschap en geen beroep op het onaanvaardbaarheidsleerstuk mogelijk.

Annotatie: art. 7:669, lid 4 BW bevat de regeling dat de werkgever bevoegd is de arbeidsovereenkomst op te zeggen in verband met het bereiken van de AOW-leeftijd door de werknemer. Art. 7:681 BW bevat de regeling dat de Kantonrechter een opzegging kan vernietigen onder toekenning van een billijke vergoeding, kort gezegd indien de opzegging in strijd met de wet is. In deze zaak bleek niet of het pensioenontslagbeding volgens de objectieve uitlegmethode of volgens de Haviltex-formule werd uitgelegd. Mij lijkt dat beide uitlegmethode tot dezelfde uitkomst zouden hebben geleid.

Klik op de link hieronder voor de uitspraak

<https://uitspraken.rechtspraak.nl/inziendocument?id=ECLI:NL:RBAMS:2019:10063&showbutton=true&keyword=pensioen>

Gerecht in eerste aanleg van Bonaire, Sint Eustatius en Saba 29 maart 2019, ECLI:NL:OG EABES:2019:55

Rubriek: pensioen en scheiding/alimentatie

Samenvatting: de behoefte aan alimentatie wordt beperkt door eigen pensioeninkomen van de alimentatiegerechtigde, een "401K" werd door partijen als "pensioeninkomen" beschouwd en dit werd door het Gerecht gevolgd.

Annotatie: uiteraard telt eigen pensioeninkomen mee in het kader van het vaststellen van de behoefte aan alimentatie. Zie over het rechtskarakter van een "401K" HR 13 juli 2018, ECLI:NL:HR:2018:1219 (een arbeidsgelateerde "401K" geldt als "pensioen" in de zin van de WVPS).

Klik op de link hieronder voor de uitspraak

<https://uitspraken.rechtspraak.nl/inziendocument?id=ECLI:NL:OGEBES:2019:55&showbutton=true&keyword=pensioen>

Gerechtshof 's-Hertogenbosch 6 februari 2020, ECLI:NL:GHSHE:2020:371

Rubriek: WWZ/gelijkwaardige voorziening/premievrije pensioen opbouw

Samenvatting: verwijzingsarrest na oordeel Hoge Raad (HR 29 maart 2019, ECLI:NL:HR:2019:449). Zoals de Hoge Raad heeft overwogen, is bij de beoordeling of een in een cao opgenomen voorziening gelijkwaardig is aan de wettelijke transitievergoeding uitgangspunt dat een vergelijking wordt gemaakt tussen de op het tijdstip van de beëindiging van de arbeidsovereenkomst gekapitaliseerde potentiële waarde van de voorziening waarop de desbetreffende werknemer volgens de cao wegens die beëindiging recht heeft, en de transitievergoeding waarop die werknemer volgens de wettelijke regeling recht zou hebben. Feitelijk oordeel dat ook indien het partnerpensioen niet mede in aanmerking wordt genomen, de gekapitaliseerde waarde van de premievrije pensioenopbouw de transitievergoeding overtrof.

Annotatie: in het midden blijft of partnerpensioen "meetelt". Partnerpensioen behoort tot de arbeidsbeloning, maar wordt uit de aard daarvan nimmer door de werknemer zelf genoten. Mij lijkt gezien het oordeel van de Hoge Raad dat de doelstelling van de gelijkwaardige voorziening niet hoeft overeen te komen met de doelstelling van de transitievergoeding verdedigbaar dat partnerpensioen meetelt. Op dit punt moet vervolgrechtspraak worden afgewacht.

Klik op de link hieronder voor de uitspraak

<https://uitspraken.rechtspraak.nl/inziendocument?id=ECLI:NL:GHSHE:2020:371&showbutton=true&keyword=pensioen>

Rechtbank Zeeland-West-Brabant 19 december 2019, ECLI:NL:RBZWB:2019:5699 en Rechtbank Den Haag 9 januari 2019, ECLI:NL:RBDHA:2019:14611

Rubriek: pensioen en scheiding/"verboden" alimentatie

Samenvatting: de Rechtbank Zeeland-West-Brabant oordeelde dat indien een pensioen-BV onroerend goed verkoopt en de DGA het bedrag opneemt, sprake is van (gedeeltelijke) afkoop van pensioen in eigen beheer, met als gevolg loonbelastingheffing over de commerciële waarde van de aanspraak en heffing van revisierente bij de DGA. De Rechtbank Den Haag oordeelde dat een onzakelijke rekening-courantlening uit een BV als netto-dividenduitdeling geldt waardoor een naheffingsaanslag dividendbelasting terecht was opgelegd.

Annotatie: deze uitspraken tonen aan dat indien een DGA zijn rekening-courant gedwongen moet laten oplopen voor betaling van "verboden" alimentatie, dit draconische gevolgen kan hebben. Zie over dit onderwerp mijn blog "Verboden" alimentatie.

Klik op de link hieronder voor de uitspraak

<https://uitspraken.rechtspraak.nl/inziendocument?id=ECLI:NL:RBZWB:2019:5699&showbutton=true&keyword=pensioen>

Klik op de link hieronder voor de uitspraak

<https://uitspraken.rechtspraak.nl/inziendocument?id=ECLI:NL:RBDHA:2019:14611&showbutton=true&keyword=pensioen>

Klik op de link hieronder voor het blog

<https://www.thijssen-pensioen-informatie.nl/blog-verboden-alimentatie/>

Rechtbank Noord-Holland 4 december 2019, ECLI:NL:RBNHO:2019:10837

Rubriek: WWZ/slapend dienstverband/vrijwillige voortzetting pensioenopbouw

Samenvatting: werknemer kreeg na 2 jaar ziekte de keuze tussen beëindiging van het dienstverband met pensioenbouw en een lagere transitievergoeding of zonder pensioenopbouw en een hogere transitievergoeding. Werknemer kiest voor de lagere transitievergoeding met pensioenopbouw. Werknemer stelt achteraf dat hij so wie so recht heeft op premievrije voortzetting van de pensioenopbouw en dat werkgever (Tata Steel) hem heeft misleid. Beroep op dwaling slaagt.

Annotatie: een werkgever die keuzes aanbiedt dient juiste en volledige informatie te verstrekken. Hoewel de lat voor een beroep op dwaling in het algemeen hoog ligt, slaagde het beroep hier waarbij een rol speelde dat Tata Steel een grote, professionele werkgever is.

Klik op de link hieronder voor de uitspraak

<https://uitspraken.rechtspraak.nl/inziendocument?id=ECLI:NL:RBNHO:2019:10837&showbutton=true&keyword=pensioen>

HR 14 februari 2020, ECLI:NL:HR:2020:276

Rubriek: pensioen en scheiding/DGA/externe uitvoering rechten ex-partner

Samenvatting:

Overweging 3.1.3:

- Met het uitgangspunt dat de rechtspersoon die een pensioentoezegging doet over voldoende kapitaal moet beschikken om die toezegging te zijner tijd te kunnen nakomen, en het uit de eisen van redelijkheid en billijkheid voortvloeiende recht op afstorting van het kapitaal dat nodig is voor het deel van de pensioenaanspraak dat toekomt aan de tot verevening gerechtigde echtgenoot, strookt dat het af te storten kapitaal wordt berekend naar de commerciële waarde van de pensioenaanspraak ten tijde van de afstorting.

Overweging 3.1.4:

- Het voorgaande brengt mee dat naar het tijdstip van echtscheiding bepaald moet worden wat de hoogte is van de pensioenaanspraak van de tot verevening gerechtigde echtgenoot, maar dat de commerciële waarde van die aanspraak – het bedrag dat nodig is om die pensioenaanspraak bij een externe pensioenverzekeraar te verzekeren – bepaald moet worden naar het tijdstip van afstorting door de rechtspersoon.

Overweging 3.2:

- Indien op het moment waarop de afstorting plaatsvindt, onvoldoende kapitaal aanwezig is in de rechtspersoon om én de commerciële waarde van het aandeel in de pensioenaanspraak van de tot verevening

gerechtigde echtgenoot af te storten, én voldoende kapitaal in de rechtspersoon achter te laten om de commerciële waarde van het aandeel in de pensioenaanspraak van de tot verevening verplichte echtgenoot te dekken, zal het tekort in beginsel moeten worden gedeeld, evenredig met de verhouding waartoe de verevening overeenkomstig art. 3 lid 1 Wvps leidt.

- De omstandigheden van het geval kunnen meebrengen dat de rechter tot een andere verdeling komt van het tekort tussen de ex-echtgenoten. Daarvoor is met name plaats indien het aan de vereveningsplichtige echtgenoot is toe te rekenen dat zodanig tekort is ontstaan of is opgelopen.

Overweging 3.3:

- Het voorgaande laat onverlet dat de rechter, gelet op alle omstandigheden van het geval, kan beslissen dat geen aanspraak bestaat op (volledige) afstorting indien de tot verevening verplichte echtgenoot stelt en bij betwisting aannemelijk maakt dat de benodigde liquide middelen niet kunnen worden vrijgemaakt of van elders verkregen zonder de continuïteit van de bedrijfsvoering van de rechtspersoon en de daarmee verbonden onderneming in gevaar te brengen.

Annotatie: de hoofdregel is dat de commerciële waarde van pensioen in eigen beheer en dekkingstekort moeten worden beoordeeld naar de datum waarop het recht op pensioenverevening (en eventueel het recht op bijzonder partnerpensioen) en het recht op externe uitvoering ontstaan (datum einde huwelijk of geregistreerd partnerschap). Omdat de externe uitvoering in de praktijk veel later wordt gerealiseerd, oordeelde de Hoge Raad dat de commerciële waarde van de pensioenen en eventueel dekkingstekort moeten worden bepaald op de datum waarop externe uitvoering feitelijk wordt gerealiseerd. In deze zaak oordeelde de HR in het kader van verfijning van deze hoofdregels dat indien het aan de vereveningsplichtige (de DGA) valt te verwijten dat dekkingstekort oploopt, van de datum waarop het uiteindelijk dan toch tot externe uitvoering komt moet worden uitgegaan, zodat het tekort voor risico van de DGA komt. In casu was het voor externe uitvoering van de rechten van de vereveningsgerechtigde benodigde bedrag in hoger beroep veel hoger vastgesteld dan in eerste aanleg. Omdat het hogere bedrag ten tijde van het eindigen van het huwelijk had kunnen worden opgebracht, kwam het afnemen van het beschikbare bedrag voor risico van de DGA. De Hoge Raad houdt voor de DGA wel de mogelijkheid van tegenbewijs (dat hem geen verwijt valt te maken van het ontstane dekkingstekort) open. Met deze uitspraak lijkt de kwestie van peildata uitgekristalliseerd.

Klik op de link hieronder voor de uitspraak

Uitspraak Gerechtshof Den Haag

<https://uitspraken.rechtspraak.nl/inziendocument?id=ECLI:NL:GHARL:2018:8995&showbutton=true&keyword=pensioen>

Conclusie AG:

<https://uitspraken.rechtspraak.nl/inziendocument?id=ECLI:NL:PHR:2019:1007&showbutton=true&keyword=pensioen>

Hoge Raad

<https://uitspraken.rechtspraak.nl/inziendocument?id=ECLI:NL:HR:2020:276&showbutton=true&keyword=pensioen>

Rechtbank Amsterdam 23 december 2019, ECLI:NL:RBAMS:2019:10052

Rubriek: bedrijfstakpensioenfondsen/aansluiting

Samenvatting:

- **Overweging 9 (algemeen):** De werkingssfeerbepaling is ruim geformuleerd en daarmee heeft de verplichtstelling in beginsel een groot bereik. Dit betekent dat ook nieuwe initiatieven van ondernemingen, zoals het verkopen van waren via een website, waarmee ten tijde van het tot stand komen van de verplichtstelling geen rekening is gehouden, onder het bereik van de verplichtstelling kunnen vallen. Tussen partijen is ook niet in geschil dat de omstandigheid dat Greetz alleen bereikbaar is voor klanten via haar website op zichzelf niet maakt dat zij niet onder de verplichtstelling valt.
- **Overweging 13 (feitelijke uitleg relevante werkingssfeerbepaling):** Zoals ook de Hoge Raad in het Vector-arrest van 24 februari 2012 (ECLI:NL:HR:2012:BU9889) ten aanzien van de werkingssfeer van een CAO heeft bepaald, brengt een redelijke uitleg van de tekst "andere bedrijvigheid" met zich dat daaronder niet alle werkzaamheden vallen van werknemers die "fysiek" geen detailhandel bedrijven, maar alleen die werkzaamheden die ten gunste van andere bedrijvigheid dan detailhandel aan de onderneming bijdragen. Vaststaat dat Greetz geen andere bedrijvigheid exploiteert dan de verkoop van de bestelde producten. Conclusie is dan ook dat de arbeidsuren van werknemers die niet "fysiek" detailhandelswerkzaamheden uitvoeren bij Greetz wel worden ingezet om degene die dat wel doen daartoe in staat te stellen, te ondersteunen of anderszins te faciliteren of ervoor te zorgen dat de producten afzet vinden, door bijvoorbeeld de website te optimaliseren, producten te personaliseren en deze uiteindelijk te bezorgen. Ook de administratieve en HR-werkzaamheden dienen dan ook in ieder geval deels te worden toegerekend aan de bedrijfsvoering in hoofdzaak, te weten detailhandel. Greetz valt met betrekking tot de loonkosten dan ook niet onder de uitzondering van de werkingssfeerbepaling.

Annotatie: omdat de werkingssfeerbepaling ruim is geformuleerd komt de Kantonrechter niet aan toepassing van het "duidelijkheids criterium" toe. Zie verder mijn annotatie bij Rechtbank Midden-Nederland 27 november 2019, ECLI:NL:RBMNE:2019:6141

Klik op de link hieronder voor de uitspraak

<https://uitspraken.rechtspraak.nl/inziendocument?id=ECLI:NL:RBAMS:2019:10052&showbutton=true&keyword=pensioen>

Rubriek:

Samenvatting:

Klik op de link hieronder voor de uitspraak

Rubriek:

Samenvatting:
Klik op de link hieronder voor de uitspraak

Rubriek:
Samenvatting:
Klik op de link hieronder voor de uitspraak

Rubriek:
Samenvatting:
Klik op de link hieronder voor de uitspraak

Rubriek:
Samenvatting:
Klik op de link hieronder voor de uitspraak

Rubriek:
Samenvatting:
Klik op de link hieronder voor de uitspraak

Rubriek:
Samenvatting:
Klik op de link hieronder voor de uitspraak